

ਨਾਟਕ ਪਾਰਬਤੀ ਦਾ

(ਜਿਹੜੀ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਪਾਰਬਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ)

(ਨਾਟਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪਿੱਠ ਭੂਮੀ ਤੋਂ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੀਆਂ
ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।)

ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ-ਮੁਰਦਾਬਾਦ, ਪਾਰਬਤੀ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ-ਫਾਹੇ ਲਾਓ,
ਅਸੀਂ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ-ਇਨਸਾਫ਼, ਲੋਕ ਏਕਤਾ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ...

(ਇਕ ਬੁੱਢਾ ਬਾਬਾ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।)

ਮੈਂ ਬੁੱਢਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹਾਂ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਰ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮੈਂ ਹਾਜ਼ਰ ਰਿਹਾ
ਹਾਂ। ਹਰ ਘਟਨਾ ਆਪਣੇ ਸੀਨੇ 'ਤੇ ਲਿਖਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਉਸ
ਵੇਲੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਂ ਜਦੋਂ ਸੁਕਰਾਤ ਨੇ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਪੀਤਾ
ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਂ ਜਦੋਂ ਭਰੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਦਰੋਪਦੀ
ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਲਾਹੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਂ ਜਦੋਂ
ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸੋਹਣ-ਮਤੀਆਂ ਧੀਆਂ
ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਰੋਲੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਂ
ਜਦੋਂ ਹਵਸ ਦੇ ਬੁੱਢੇ ਦਰਿੰਦਿਆਂ ਨੇ ਜੈਤੋ ਦੇ ਇਕ ਗਰੀਬ ਚੌਂਕੀਦਾਰ
ਦੀ ਪਤਨੀ ਪਾਰਬਤੀ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ
ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਭੈੜਾ ਤੋਂ ਭੈੜਾ ਸਮਾਂ ਤੱਕਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਯਕੀਨ
ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਖਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨ
ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਮਿੱਟੀ ਇਸ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪਲੀਤ ਕੀਤੀ
ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ
ਗਈ। ਸਤੰਬਰ 78 ਦੀ ਕਾਲੀ ਬੋਲੀ ਰਾਤ, ਇਕ ਚੀਕ ਦੀ
ਆਵਾਜ਼, “ਛੱਡ ਦੇਵੋ ਜ਼ਾਲਮੋਂ, ਛੱਡ ਦੇਵੋ ਜ਼ਾਲਮੋਂ”।

ਲੰਮੀ ਚੀਕ ਤੇ ਫੇਰ ਚੁੱਪ। ਬਾਬਾ ਸਟੇਜ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਹੋ ਜਾਣਾ
ਹੈ। ਦੋ ਨੌਂ ਵਾਨ ਵਾਲ ਵਿਖਰੇ ਹੋਏ, ਟਾਈਆਂ ਗਲ ਵਿਚ, ਵੱਡੇ
ਘਰਾਂ ਦੇ ਵਿਗੜੇ ਹੋਏ ਕਾਕੇ ਹਨ। ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਯਾਰ ਇਹ ਤਾਂ ਗਜ਼ਬ ਹੋ ਗਿਐ।

ਕੀ ਹੋਇਆ? ਐਵੇਂ ਮੌਕ ਮਾਰੀ ਜਾਣੈ।

ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਲੀ ਮਰ ਗਈ ਏ।

ਫੇਰ?

ਫੇਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ?

ਨਹੀਂ।
 ਕਤਲ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ?
 ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ।
 ਹੋਰ ਕਿਸ 'ਤੇ ਲਗਦੈ ?
 ਹੋਰ ਬੋੜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਪਈ ਏ ?
 ਪਰ ਜੇ ਲੱਗ ਗਿਐ ?
 (ਪਰਸ ਕੱਢ ਕੇ) ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੱਟ ਜਾਏਗਾ।
 ਬਹੁਤ ਲਗਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ।
 ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਬਾਪੂ ਨੇ ਬੜਾ ਕਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਏ।
 ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਡਰ ਲਗ ਰਿਹੈ।
 ਤੇਰੇ ਇਸ ਡਰ ਨੇ ਮਾਰ ਦੇਣੈ।
 ਪਰ ਚੌਂਕੀਦਾਰ ਸਾਡਾ ਨਾਂ ਲੈ ਦੇਵੇਗਾ।
 ਜੇ ਸਿਆਣਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗਾ।
 ਕਿਉਂ ?
 ਕਿਉਂਕ ਉਹ ਆਪ ਫਸੇਗਾ।
 ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ?
 ਬੀਵੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਲਗੇਗਾ।
 ਉਹ ਕਿਉਂ ?
 ਇਹ ਤਾਂ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲ ਏ।
 ਕੀ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲ ਏ ?
 ਉਹਦੀ ਬੀਵੀ ਪੇਸ਼ਾ ਕਰਦੀ ਸੀ।
 ਫੋਰ ?
 ਉਹਨੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਉਹਦਾ ਗਲ ਘੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।
 ਕੀ ਲੋਕ ਮੰਨਣਗੇ ?
 ਲੋਕ ਮੰਨਣ ਜਾਂ ਨਾ ਮੰਨਣ ਪਰ...।
 ਪਰ ਕੀ ?
 ਕਾਨੂੰਨ ਜ਼ਰੂਰ ਮੰਨੇਗਾ।
 ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ?
 (ਪਰਸ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ) ਇਹ ਮਨਾਏਗਾ, ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਤਾਂ
 ਆਪਣੀ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਰਨੀ ਏਂ। ਤੇ ਪੁਲਿਸ... ਹਾ ਹਾ
 (ਉਹ ਦੋਨੋਂ ਹੱਸਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫੇਡ ਆਉਟ।)

ਸੀਨ ਦੂਸਰਾ

(ਇਕ ਥਾਣਾ। ਇਕ ਥਾਣੇਦਾਰ ਅਤੇ ਇਕ ਪਤਵੰਤਾ ਸਜਣ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।)

ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਤਾਂ ਰਾਏ ਸਾਹਿਬ ਹੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਆਖਰ ਕਤਲ ਦਾ ਕੇਸ ਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁਰਦ ਬੁਰਦ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਕੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਏ?

ਪਰ ਮਾਮਲਾ ਅਸੈਂਬਲੀ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਏ। ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਚਰਚਾ ਹੋ ਗਿਆ ਏ। ਮੁਖ਼ਾਲਿਫ਼ ਧੜੇ ਨੇ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਬੜਾ ਵਾ-ਵੇਲਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਏ।

ਉਹ ਜੀ ਵਾ-ਵੇਲਾ ਤਾਂ ਪੈਂਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਦੋ ਦਿਨ ਪੈਣਗੇ। ਫੇਰ ਗੱਲ ਆਪੇ ਰਫ਼ਾ-ਦਫ਼ਾ ਹੋ ਜਾਏਗੀ।

ਪਰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਗਲਤੀ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਕੀਤੀ ਏ। ਇਕ ਕਤਲ ਹੋ ਜਾਣਾ ਕੋਈ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ।

ਮੈਂ ਕਦੋਂ ਕਹਿਨਾ ਆਂ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਏ। ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਏ। ਪਰ ਵੱਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਨਜ਼ਿਠਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਬਸ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਐਫ਼ ਆਈ ਆਰ. 'ਤੇ ਵੇ।

ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਰਾਏ ਸਾਹਿਬ ਨੌਕਰੀ ਦਾ ਫ਼ਿਕਰ ਵੇ।

ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਨੌਕਰੀ। ਬਹੁਤੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ ਕਰਨਗੇ ਇਕ ਹੋਰ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਜਾਂ ਮੁਅਤਲ ਕਰਕੇ ਲਾਈਨ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।

ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?

ਮਾਮੂਲੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਖ਼ਾਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ।

ਹੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋ ਰਾਇ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋ ਲਵਾਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਖ਼ਾਸ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ।

ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਅਵਲ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਨੌਕਰੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ- ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ ਲੰਮੀਆਂ ਰਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ- ਜੇ ਕਿਸੇ ਦਬਾਅ ਖੱਲੇ ਕੁਝ ਹੋ ਵੀ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗੇ।

ਇਹ ਸਭ ਕਹਿਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ।

ਨਾ ਅੱਗੇ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੀ ਪਿੱਠ ਵਿਖਾਈ ਏ?

ਅਸੀਂ ਵੀ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੀ ਪਿੱਠ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਈ ਹੁਣ ਹੁਕਮ ਕਰੋ ਕੀ ਕਰਨਾ ਏ?

ਬਸ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਏਂ।
 ਪਰ ਚੌਂਕੀਦਾਰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ- ਤੇ
 ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਦੀ ਰੀਪੋਰਟ ਵੀ ਕਹਿੰਦੀ ਏ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ
 ਜ਼ਬਰ ਜਨਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਗਲ ਘੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ
 ਗਿਆ।
 ਪਰ ਰੀਪੋਰਟ ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ ਕਿ ਜ਼ਬਰ ਜਨਾਹ ਮੁੰਡਿਆਂ
 ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਗਲ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਘੁੱਟਿਆ- ਕੋਈ ਮੌਕੇ ਦਾ
 ਗਵਾਹ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ।
 ਪਰ ਚੌਂਕੀਦਾਰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਂਦਾ ਏ
 ਪਰ ਕਾਤਲ ਚੌਂਕੀਦਾਰ ਆਪ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ।
 ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ?
 ਚੌਂਕਦਾਰ ਉਸ ਔਰਤ ਦਾ ਖਾਵੰਦ ਏ- ਔਰਤ ਬਦਕਾਰ ਸੀ ਤੇ ਇਸੇ
 ਲਈ... ਅਗੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਸਿਆਣੇ ਹੋ-

*(ਨੌਟਾਂ ਦਾ ਇਕ ਥੱਦਾ ਜਿਹੜਾ ਰੁਮਾਲ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੈ- ਉਹ
 ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।)*

ਇਹ ਕੀ ?
 ਇਹਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸਤ ਸਮਝਣਾ।

*(ਬਾਹਰੋਂ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ
 - ਥਾਣੇਦਾਰ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।)*

ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ-ਮੁਰਦਾਬਾਦ
 ਪਾਰਬਤੀ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ-ਫਾਹੇ ਲਾਉ
 ਅਸੀਂ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ-ਇਨਾਸਾਫ਼
 ਲੋਕ ਏਕਤਾ-ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ
 ਇਹ ਤਾਂ ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਰਾਏ ਸਾਹਿਬ- ਗੱਲ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ
 ਪੁੱਜ ਗਈ ਏ- ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਥਾਣੇ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਏ-
 ਇਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਰੋਜ਼ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਨੇ- (ਕੁਝ ਸੋਚ ਕੇ)
 ਬਸ ਹੁਣ ਗੱਲ ਬਣ ਗਈ...
 ਕੀ?

ਲੋਕ ਰੋਹ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਕਰਨਗੇ- ਜੇ ਉਹ ਨਾ ਵੀ
 ਕਰਨ ਭੀੜ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਪੱਥਰ ਮਰਵਾ
 ਦੇਵਾਂਗੇ- ਥਾਣੇ ਦਾ ਇਕ ਅੱਧ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਟੁੱਟ ਜਾਏਗਾ- ਬਸ ਉਸ
 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਮ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ?

ਝਗੜਾ- ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਝਗੜਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਸਾਰੀ ਪਿਛੇ ਪੈ ਜਾਏਗੀ... ਕਿਉਂ ਕੀ ਖਿਆਲ ਏ ?

ਖਿਆਲ ਠੀਕ ਏ ?

ਠੀਕ ਖਿਆਲ ਏ- ਪਰ...

ਪਰ ਪੁਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ... ਇਹ ਕੰਮ ਤੁਸੀਂ ਕਰਨਾ ਏ- ਤੇ ਅਗਲੀ ਕਿਸਤ ਜਲਦੀ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ।

ਤੁਸੀਂ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਹੋ ਜਨਾਬ।

(ਫੇਡਆਊਟ)

ਸੀਨ ਤੀਸਰਾ

(ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਹਾਲ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਅਪੋਜੀਸ਼ਨ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।)

ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

ਸਰਕਾਰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ।

ਜੈਤੋ ਵਿਚ ਇਕ ਗਰੀਬ ਚੌਂਕੀਦਾਰ ਦੀ ਔਰਤ ਦੀ ਇਜ਼ਤ 'ਤੇ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਰ ਰਹੀ ਏ ?

ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਏ।

ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਏ ?

ਪੁਲਸ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਫੌਰਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏ।

ਕੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ?

ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਫੇਰ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ?

ਫੇਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ।

ਕਿਉਂ ?

ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਚੈਹਰੀ ਤੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਕਰਵਾ ਲਈ।

ਫੇਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ ?

ਸਰਕਾਰ ਕਚੈਹਰੀਆਂ ਵਿਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੀ।

ਕੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ?

ਉਸ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਮਿਲੇਗਾ।

ਕਦੋਂ ?

ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਹੌਲੇ ਹੌਲੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਖ਼ਬਰ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਫ਼ ਮੰਗਦੇ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਅੰਨ੍ਹਾ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ- ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਗਿਆ- ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਗੁੰਡਾ ਅਨਸਰ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਹੱਕ ਮੰਗਦੇ ਲੋਕ ਗੁੰਡੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ-

ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਗੁੰਡੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਥਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਘੇਰਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਗੁੰਡੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਸ਼ਰੀਫ਼ਜ਼ਾਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ? ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗ਼ਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਰਖਵਾਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾਏ।

ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੁਲਿਸ 'ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੇਗੀ ?

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ 'ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਪੈਸੇ ਵਾਲੇ ਦੀ ਹੱਥ-ਠੋਕਾ ਹੈ?

ਜਾਣਦੀ ਹੈ।

ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਗੁੰਡੇ ਚੌਧਰੀਆਂ ਨਾਲ ਉੱਠਦੇ ਬੈਠਦੇ ਹਨ ?

ਸਰਕਾਰ ਜਾਣਦੀ ਹੈ।

ਫੇਰ ਗ਼ਰੀਬ ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਹੋ ਜਹੀ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲੋਂ ਕੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਇਹ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਿਸਟਮ ਹੈ- ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਵਿਚ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ?

ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਗੱਦੀ ਛੱਡ ਦੇਵੇ।

ਅਸੀਂ ਗੱਦੀ ਛੱਡਣ ਲਈ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠੇ।

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਛੱਡਣੀ ਪਵੇਗੀ।

ਤੁਸੀਂ ਛੱਡੋਗੇ।

ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡਾਂਗੇ।

(ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝਗੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਫੇਡ ਆਉਂਦਾ)

ਸੀਨ ਚੌਥਾ

(ਇਕ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਘਰ। ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਸੀਨ ਵਾਲਾ ਪਤਵੰਦਾ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।)

ਪਰ ਗਾਏ ਸਾਹਿਬ ਮਾਮਲਾ ਇੰਨਾ ਸਾਦਾ ਨਹੀਂ, ਜਿੰਨਾ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਪਏ ਹੋ- ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਰੌਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਏ।

ਰੌਲਾ ਤਾਂ ਉਏਂ ਹੀ ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਏ।

ਪਰ ਲੋਕ ਕਹਿ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਗਰੀਬ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਅਤੇ ਜਾਨੋ ਮਾਲ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਖਤਰਾ ਏ।

ਲੋਕਾਂ ਤਾਂ ਕਹਿਣਾ ਈ ਏ, ਪਰ ਇਹਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਹੀ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਕਰਵਾ ਦੇਵੋ-

ਪਰ ਕੀ ਉਹ ਬੇਦੋਸ਼ ਨੇ ?

ਤੁਸੀਂ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਏ।

ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਕੀਤੀ ਏ।

ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਹੋਰ ਹੈ- ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ ਪਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏ- ਅਖ਼ੀਰ ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਈ ਹੈ- ਜਨਤਾ ਦੀ ਇਜ਼ਤ- ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਸਾਂਭਣਾ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ।

ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਹੈ, ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਮੂੰਹ ਨਾ ਖੁਲ੍ਹਵਾਓ।

ਕੀ ਮਤਲਬ ?

ਮਤਲਬ, ਚਲੋ ਜਾਣ ਦੇਵੋ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਤਾਂ ਇਸ ਖੇਡ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਖਿਡਾਰੀ ਹੋ।

ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਏ ਕਿ ਹੁਣ ਪੁਰਾਣੇ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ।

ਉਹ ਤਾਂ ਦਿਸਦਾ ਹੀ ਪਿਆ ਏ- ਕੱਲ੍ਹ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਸਿਆਸੀ ਵਰਕਰ ਸੀ- ਅੱਜ ਤੁਸੀਂ ਵਜ਼ੀਰ ਹੋ।

ਤੁਸੀਂ ਟਿਚਕਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ?

ਨਹੀਂ ਟਿਚਕਰ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ?
 ਇਹ ਠੀਕ ਏ ਕਿ ਖੰਨਾ ਜੀ, ਕੱਲ੍ਹ ਅਸੀਂ ਇਕ ਸਿਆਸੀ ਵਰਕਰ
 ਸਾਂ- ਪਰ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਵਜ਼ੀਰ ਹਾਂ, ਸੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਕੁਰਸੀ
 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਏ, ਉਹਨਾਂ ਅਗੇ ਅਸੀਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹਾਂ।
 ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਏ ?
 ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਏ।
 ਕਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ?
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਵੋਟ ਦਿੱਤੇ।
 ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨੋਟ ਦਿੱਤੇ ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਲੋਕ ਭੁੱਲ ਗਏ ?
 ਮਤਲਬ ?
 ਤੁਹਾਡੀ ਅਲੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਲੱਗਿਆ,
 ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋ।
 ਮੈਂ ਮੁਨਕਰ ਕਦੋਂ ਹਾਂ- ਪਰ ਅੱਜ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਏ, ਸਾਨੂੰ
 ਕੁਝ ਬਿਆਨ ਦੇਣੇ ਪੈਣੇ ਹਨ।
 ਫੇਰ ਬਿਆਨ ਦੇ ਦੇਵੋ, ਮੈਂ ਕਦੋਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਹਾਂ।
 ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਕਰਨੀ ਹੀ ਪੈਣੀ ਏ।
 ਫੇਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੋ- ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਨਸਰ ਰੋਲਾ ਪਵਾ ਰਹੇ
 ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫਸਾਦੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਧਾਰਾ ਲਾ ਕੇ ਅੰਦਰ ਕਰਵਾ
 ਦੇਵੋ ਤੇ ਕਿਸੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦੇਵੋ।
 ਉਹ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਰ ਹੀ ਦੇਵਾਂਗੇ- ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਵਕਤ ਦੀ ਥੋੜੀ
 ਜਿਹੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਸਮਝੋ।
 ਚਲੋ ਵਕਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਅਸੀਂ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ- ਸਾਡੀ ਨਜ਼ਾਕਤ
 ਤੁਸੀਂ ਸਮਝ ਲਵੋ- ਹਾਂ ਸੱਚ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ ਚੇਅਰਮੈਨੀ
 ਦਾ ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜੇ ?
 ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ- ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਿੱਠ ਥੋੜੀ
 ਵਿਖਾਈ ਏ ?
 ਅਸੀਂ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਿੱਠ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ- ਸੋ ਇਹ ਫੈਸਲਾ
 ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤੀ
 ਜਾਏਗੀ ਤੇ ਹੋਰ...
 ਤੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲੱਗਾ... ਬਸ ਠੀਕ ਏ ਨਾ ?
 ਠੀਕ ਏ ਜੀ, ਠੀਕ।

(ਫੇਡ ਆਊਟ)

ਆਖਰੀ ਸੀਨ

(ਬਾਬਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।)
ਤੇ ਇਨਕੁਐਰੀ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਪੂਝਣ
ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ?
ਨਹੀਂ।

ਫੇਰ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ?

ਤੁਸੀਂ ਦਸੋ।

ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਹੋ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਦੇ ਹੋ ਕੀ
ਕਰੀਏ ? ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਵੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ
ਖਿਲਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ। ਦੋ ਦਿਨ ਥਾਣਾ ਘੇਰੀ ਰੱਖਿਆ।
ਲਾਠੀਆਂ ਖਾਧੀਆਂ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਭਰੀਆਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ
ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜਬਰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ
ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕਿਆ। ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਵਿਉਂਤ
ਬਣਾਈ।

ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ?

ਫੇਰ ਉਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਏ। ਇਕ ਨਵੇਂ
ਸਮਾਜ ਦਾ ਜਨਮ; ਜਿਥੇ ਪੈਸਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਨਾ ਲੁੱਟ ਸਕੇ,
ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਖ਼ਰੀਦ ਸਕੇ, ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਧੂੜ ਨਾ
ਪਾ ਸਕੇ। ਮੈਂ ਬੁੱਢਾ ਇਤਿਹਾਸ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੁਕਾਰ ਪੁਕਾਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ
ਹਾਂ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮਾਜ ਦੀ ਲੋੜ ਏ, ਦੁਨੀਆਂ
ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਪੁਕਾਰ ਸੋਣਗੇ ?
ਇਹ ਇਕ ਸਵਾਲ ਏ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇਣਾ ਹੀ
ਪਵੇਗਾ... ਦੇਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ...।

*(ਨਾਟਕ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ- ਪਰ ਇਹ ਨਾਟਕ
ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ? ਨਹੀਂ ਡਬਵਾਲੀ ਇਹ ਨਾਟਕ ਫੇਰ ਹੋਇਆ
ਹੈ।)*